

Szlakiem polskich i niemieckich umocnień polowych z okresu II wojny światowej w okolicach Koła

Tobruk (Ringstand 58c) – niemiecki typ małego schronu bojowego wykonanego z żelbetu, przystosowanego do prowadzenia ognia okrężnego. Konstrukcja schronu oparta była na projekcie włoskiego schronu wykorzystywanego podczas walk o Tobruk w Afryce Północnej, stąd potoczna nazwa. Schrony Ringstand 58c były powszechnie stosowane przez Niemców, pierwsze z nich zbudowano na Wale Atlantyckim w 1942 roku.

SOMPOLNO
INOWROCLAW
BYDGOSZCZ

TOBRUK - dojazd ul. Nagórna od Sienkiewicza. Przejechać przez przejazd kolejowy, za przejazdem w prawo droga polną w kierunku widocznego w oddali lasu. Obiekt znajduje się ok. 150 m od przejazdu przy drodze. Widoczna jest górna część tobruka, który jest sukcesywnie zasypywany rolnymi odpadami.

SCHRON - jadąc ul. Nagórna, za przejazdem kolejowym w lewo. Jednak szybciej będzie udać się do ul. Włocławskiej i zaraz za przejazdem kolejowym skręcić w prawo w drogę polną. Obiekt położony jest, około 1 km przy tej drodze po prawej stronie. Schron wkopany - widoczna jest jego górna część.

Tobruk - znajduje się przy ul. Włocławskiej za przejazdem kolejowym w kierunku na Włocławek po lewej stronie przy

SCHRON - Jadąc ulicą Przesmyk, przejeżdżamy przez tory. Obiekt położony jest przy polnej drodze po jej prawej stronie ok. 400 m od przejazdu, pomiędzy ogródkami

SCHRON - dojazd od ul. Towarowej. Obiekt położony naprzeciwko wjazdu do SANITEC Koło, tuż za betonowym płotem parkingu, przy chodniku. Schron wkopany - widoczna jest bardzo dobrze jego górna część.

SCHRON - obiekt specyficzny, największy w Kole. Wielkość obiektu to 2 pojedyncze schrony + tobruk. Najlepiej dojechać jadąc ul. Kolejową od dworca PKP i na wysokości pasa rozdzielającego dwie duże szkoły znajdujące się po prawej stronie skręcić w lewo w uliczkę osiedlową. Uliczką tą ok. 100 m. dojeżdża się do osiedlowego sklepu spożywczego, który stoi obok schronu. Obiekt jest wkopany, bardzo ładnie widoczny. Wejścia są zamurowane, ale jeszcze kilkanaście lat temu przed budową otaczającego go osiedla obiekt był otwarty i zalany przez wody gruntowe i opadowe.

TOBRUK - Aby do niego się dostać należy od ul. Poniatowskiego przy moście zjechać w Zamkową, która biegnie przy wale przeciwpowodziowym. Jadąc Zamkową mijamy po prawej stronie Starówkę. Obiekt znajduje się mniej więcej na wysokości kończących się zabudowań Starówki.

SCHRON - najlepiej wyeksponowany schron w Kole. Stoi w ciągu zabudowy ul. Kąkji, przy skrzyżowaniu z ul. Mickiewicza, naprzeciwko kościoła klasztorowego.

TOBRUK - widoczny z mostu. Posadowiony nietypowo, bo nie wkopany, przechylony, przy starym korycie Warty. Po drugiej stronie rzeki widoczny pomnik Powstańców. Podobnie w pobliżu tego mostu znajdował się jeszcze jeden obiekt, który w czasie walk w styczniu 1945r. został rozbity.

Schrony bierne piechoty: są to schrony dla drużyny żołnierzy. Grubość ścian wynosi 1,5 m (odporność B1 "nowe"), wymiary: 770 cm na 770 cm, 780 cm na 780 cm, 750 cm na 760 cm. Izba ma wymiary 265 cm na 465 cm, posiada wyjście zapasowe.

Łańcuch takich umocnień otaczał praktycznie całe centrum miasta, dodatkowo schronami tymi zabezpieczano ważne obiekty w mieście. Z ogólnej liczby około 20 zachowały się do dziś prawie wszystkie z czego większość w dobrym stanie. Niestety zalane wodami gruntowymi bądź zasypane ziemią.

SCHRON - okolice cegielni - najlepiej jadąc ulicą Sienkiewicza od ul. Dąbskiej, skręcić w prawo w ul. Wiśniową. Jest to ulica nieutwardzona do nowo powstającego osiedla domków jednorodzinnych. Ta, że „ulica” jedziemy pod górkę i po łuku w lewo w kierunku widocznych zabudowań dawnej cegielni i istniejącego zakładu prefabrykacji betonów (widoczne suwnice, zbiorniki na cement, hale produkcyjne takie troszkę zaniedbane). Dojeżdżając drogą do ogrodzenia betoniarni mamy przy drodze schron, dzisiaj już jest tam kępka drzew, obiekt wkopany, ale dobrze widoczny.

SCHRON - jadąc obwodnicą Koła w kierunku na Warszawę, przejeżdżamy wiadukt nad torami. Zjeżdżając z wiaduktu obiekt jest widoczny po lewej stronie w odległości ok. 20 - 30 m od drogi, jest wkopany.

TOBRUK - okolice cegielni - znajduje się obok schronu, również przy drodze, wkopany.

SCHRON - okolice cegielni - wjeżdżamy pomiędzy dawną cegielnię a betoniarnię (droga ta doprowadzi nas do obwodnicy Koła). Rower należy zatrzymać po zakończeniu się ogrodzenia terenu betoniarni z lewej strony (w narożniku ogrodzenia stoi dość wysoka trafostacja. Idąc między wzdłuż tego ogrodzenia, równoległe do przebiegającej obwodnicy, dochodzimy do kępy krzewów, znajduje się tam schron. Widoczna dziś kępa jest dość nietypowa, ponieważ jest wynikiem tego, iż najbliższe otoczenie schronu nie było ruszane przez rolników, czyli zupełnie inaczej jak w innych przypadkach, gdzie schrony i tobruki są niemalże zaorywane. Może schronowi temu towarzyszy zasypywany dzisiaj Tobruk tak jak sąsiedzka para.

TOBRUK - droga na miejscowość Grzegorzew. Po minięciu drugiego zakrętu (dwa ostre zakręty jadąc od Koła pierwszy w lewo i troszkę dalej drugi w prawo) około 200 m po lewej stronie, dość mocno zakopany tobruk blisko drogi w polu, ale dający się zauważyć. Rośnie obok niego kępa krzaków.

TOBRUK, który z drogi do Grzegorzewa jest niewidoczny znajduje się jakieś 200 m od drogi przed zjazdem na cmentarz komunalny. Jest całkowicie wkopany w ziemię a poza tym był systematycznie zasypywany przez rolników. Dojście tylko przez pola, nie prowadzi do niego żadna droga.

SCHRON - 100 m od ulicy Dąbskiej pod górkę, na zakręcie drogi na miejscowość Grzegorzew zjazd w lewo w drogę polną. Bardzo efektywnie w skarpiie usytuowany obiekt, ok. 50 m od asfaltówki. Obiekt łatwo dostępny, ale problemem jest woda, która zbiera się przed wejściem.

SCHRON - okolice cegielni - dwie możliwości dojścia do niego. Pierwsza od ul. Dąbskiej, jadąc Dąbską od świateł na obwodnicy miasta w kierunku centrum obiekt jest bardzo dobrze widoczny po minięciu zabudowań przy samej ulicy po prawej stronie. Schron znajduje się na skarpiie ok. 200 m od ulicy, prowadzi do niego wąska polna drożka. Druga możliwość to dostęp od ulicy Cegielnianej, czyli należy wjechać w tą uliczkę (z płyt betonowych, równoległa do obwodnicy Koła) i zatrzymać się na wysokości dwóch bloków wielorodzinnych. Schron widoczny po lewej stronie.

TOBRUK - trudno dostępny, nigdy dobrze widoczny i wyeksponowany na małej skarpiie rzeki Warty. Dawniej nie zasypywany i czysty, lecz w wyniku jakichś robót ziemnych został niemalże całkowicie zasypywany. Dojazd ul Bursztynową do Żeromskiego, na skrzyżowaniu w lewo i ok. 50 m po prawej stronie jest las. Obiekt znajduje się po lewej stronie lasu, pomiędzy tymże lasiem a prywatną posesją, na niezbyt stromo opadającej skarpiie. W chwili obecnej może być kłopot z dojazdem ze względu na pojawiającą się tam zabudowę jednorodzinna. W linii prostej prostopadłej do ul. Żeromskiego tobruk znajduje się jakieś 50 m.

Dane techniczne

- załoga: 1 lub 2 żołnierzy
- uzbrojenie: 1 km lub inne w zależności od wariantu
- grubość ścian: 40 cm lub 60 do 80 w odmianie fortecznej
- ilość betonu: 11 m³

AUTOSTRADA A2
POZNAŃ - WARSZAWA

Schron wkopany był w ziemię i ponad jej poziom wystawał jedynie strop przedziału bojowego z otworem do prowadzenia ognia przez uniwersalny karabin maszynowy (MG 34 lub MG 42). W przypadku zagrożenia strzelec chował się we wnętrzu schronu. Wejście prowadziło przez boczny otwór w ścianie schronu, poprzez wykop. Zaletą schronu były małe rozmiary, znacznie utrudniające jego wykrycie i zniszczenie. Także niskie koszty budowy i prosta konstrukcja w porównaniu do tradycyjnych schronów sprzyjały powszechnemu ich stosowaniu jako elementów fortyfikacji polowych i uzupełnienie fortyfikacji stałych.

Typowa konstrukcja o ścianach grubości 40 cm była często modyfikowana – montowano na niej wieże czołgowe lub stanowiska dla moździerzy, spotyka się także odmiany forteczne o wzmocnionych ścianach.

W Polsce schrony te można spotkać m.in. w Warszawie, w Pile, Wrocławiu, Toruniu, Sieradzu, na Międzyrzeckim Rejonie Umocnionym, Wale Pomorskim, w Chełmnie, w Grudziądzu i innych rejonach umocnionych.